

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528) www.economy.nayka.com.ua | № 10, 2018 | 31.10.2018 р.

УДК 330.1

Д. В. Щукін,
здобувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи,
Міжрегіональна академія управління персоналом

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

D. V. Shchukin

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF EVALUATION OF EFFICIENCY STRATEGIC ANTI-CRISIS MANAGEMENT ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

Мета. Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування принципів діагностики, розробка методологічних засад оцінки ефективності стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства, як елемента системи стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувались: загальнонаукові методи, зокрема: методи теоретичного узагальнення – для дослідження теоретичних підходів до моніторингу ефективності управлінських процесів на підприємстві; системний підхід – для обґрунтування методологічних засад комплексної оцінки ефективності стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства, її переваг та особливостей; метод систематизації – для визначення нефінансових показників оцінки ефективності стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства.

Результати. Обґрунтовано сутність та загальні положення комплексної оцінки ефективності стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства. Визначено основні її особливості та переваги на відміну від інших.

Наукова новизна полягає у розробці методологічних засад комплексної оцінки ефективності стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства.

Практична значущість. Отримані результати дослідження направлені на своєчасне розпізнавання ризиків та загроз, симптомів, факторів та причин кризових явищ в діяльності промислового підприємства, експертне оцінювання ефективності стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства. Вони можуть бути використані для оцінки антикризових заходів та перспектив розвитку об'єкта управління – промислового підприємства.

Purpose. The purpose of the article is theoretical and methodological substantiation of the principles of diagnostics, development of methodological principles for assessing the effectiveness of strategic anti-crisis management activities of the industrial enterprise as an element of the system of strategic anti-crisis management of the activity of the industrial enterprise.

Methodology of research. In the process of research used: general scientific methods, in particular: methods of theoretical generalization - to study the theoretical approaches to

monitoring the effectiveness of management processes in the enterprise; systematic approach - to substantiate the methodological principles of a comprehensive assessment of the effectiveness of strategic anti-crisis management of the activity of an industrial enterprise, its advantages and features; systematization method - for the definition of non-financial indicators for assessing the effectiveness of strategic anti-crisis management of the industrial enterprise.

Findings. *The essence and general provisions of the complex evaluation of the effectiveness of strategic anti-crisis management of the industrial enterprise activity are substantiated. Identified its main features and advantages unlike others.*

Originality *consists in the development of methodological foundations for a comprehensive assessment of the effectiveness of strategic anti-crisis management activities of an industrial enterprise.*

Practical value. *The obtained results of the research are aimed at timely recognition of risks and threats, symptoms, factors and causes of crisis phenomena in the activity of industrial enterprises, expert evaluation of the effectiveness of strategic crisis management of the activity of an industrial enterprise. They can be used to assess the anti-crisis measures and the prospects for the development of the management object - the industrial enterprise.*

Ключові слова: *ідентифікація; інтегральний показник; фінансовий; нефінансовий; критерії; ефективність; стратегічне антикризове управління; промислове підприємство.*

Key words: *identification; integral indicator; financial; non-financial; criteria; efficiency; strategic crisis management; industrial enterprise.*

Постановка проблеми. Вирішення сучасних проблем стабілізації національної економіки, досягнення високих темпів стійкого економічного зростання, забезпечення соціального розвитку суспільства вимагає вдосконалення процесу управління. Цей процес реалізується через управлінські рішення, які визначають результати діяльності як країни в цілому, так і окремого підприємства. Водночас забезпечення високої якості управлінських рішень є комплексною проблемою, яка залежить від багатьох чинників.

За цих умов актуальності набуває створення такої системи підтримки прийняття рішення, яка б дозволяла вчасно ідентифікувати стан керованої системи навіть за обмеженої інформації і непрямих ознаках посилення кризових тенденцій, а також створювати базу для прогнозування можливих наслідків. Ці задачі вирішуються в процесі фінансової діагностики як складової частини антикризового управління на підприємствах.

Система антикризового менеджменту має властивості, що зумовлюють особливості самого механізму управління: гнучкість і адаптивність, здатність до диверсифікації та своєчасного ситуаційного реагування, а також можливість ефективно використовувати потенціал підприємства і неформальні методи менеджменту. Ці особливості забезпечуються вирішенням саме задач діагностики, до яких можна віднести своєчасне розпізнавання ризиків та загроз, симптомів, факторів та причин кризи, класифікація останньої, експертне оцінювання антикризових заходів та перспектив розвитку об'єкта управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вдосконалення методів діагностики в процесі управління підприємством приділено увагу в працях таких вітчизняних та іноземних вчених: Т. Берднікова, А. Вартанов, В. Герасимчук, А. Градов, П. Єгоров, В. Забродський, Н. Кизим, Е. Коротков, Ю. Лисенко, Б. Літвак, О. Олексюк, Н. Родіонова, В. Раппорт, В. Савчук, Р. Сайфулін, З. Соколовська, О. Стоянова, Н. Чумаченко, Г. Швиданенко, А. Шеремет та інші. Як складовій антикризового управління проблематиці діагностики приділялась увага закордонних авторів, серед яких Е. Альтман, І. Ансофф, К. Беєрман, У. Бівер, Т. Петерс, Т. Таффлер та ін., а також таких вітчизняних науковців та науковців країн СНД як В. Арнольд, І. Бланк, С. Беляєв, С. Бір, А. Богданов, Л. Бляхман, Г. Іванов, Т. Клебанов, В. Кошкін, В. Крижанівський, Б. Кузін, Є. Мінаєв, В. Пономаренко, Е. Уткін та інші.

Постановка завдання. Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування принципів діагностики, розробка методологічних засад оцінки ефективності стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства, як елемента системи стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснений нами аналіз моделей та методів діагностики та оцінки стратегічного управління та стратегічного антикризового управління дозволяє зробити висновок, що вони переважно зводяться до оцінки фінансової стійкості підприємства та ймовірності його банкрутства. На сьогодні розроблено понад 200 різноманітних моделей оцінки ймовірності банкрутства, які можливо поділити на такі основні групи статистичні моделі, моделі на основі штучного інтелекту, теоретичні моделі. За

результатами дослідження, що було проведено М. Азізом та Х. Даром, для побудови моделей оцінки ймовірності банкрутства в 64% випадків використовуються статистичні моделі, в 25% – моделі на основі штучного інтелекту, в 11% випадків – теоретичні моделі [6].

Узагальнення повного спектру репрезентованих в економічній літературі підходів до моніторингу ефективності управлінських процесів на підприємстві дозволило виокремити наступні їх групи:

- фінансово-моніторинговий – оцінка поточного стану та динаміки фінансових показників компанії (Р. Лоскутов, В. Рошін, Р. Сайфулін, С. Сидоренко, Л. Філобокова, А. Шермет та ін.);
- кризово-імовірнісний – аналіз прогностичних горизонтів настання банкрутства (Е. Альтман, У. Бівер, Г. Савицька, Р. Сайфулін, Р. Таффлер, О. Терещенко, Д. Фулмер та ін.);
- агреговано-функціональний – економічна стійкість інтегрально визначається сукупністю її функціональних видів (маркетингова, управлінська, виробнича тощо) (Н. Григорська, В. Демінг, І. Євсюхін, О. Матушевська, Е. Місхожев, В. Мітюшин, І. Омельченко, М. Соколов, О. Табекіна та ін.);
- бенчмаркінговий – економічна стійкість визначається рейтинговими позиціями підприємства відповідно до найкращого аналогу або стандарту (Л. Браун, П. Гомперс, А. Грачов, Д. Ісії, М. Качеянц, М. Кейлор, В. Ковальов, А. Метрик, Ф. Сафін, О. Щастливов, І. Юдін та ін.);
- нормативно-цільовий – діагностика вірогідності прогностичних можливостей досягнення цільових орієнтирів діяльності підприємства у невизначених умовах середовища господарювання (О. Лускатова, І. Орлов, С. Пестриков, О. Смірнов, А. Шмідт) [3, с. 44].

Проведений аналіз та узагальнення моделей та методик, серед яких основна питома вага це моделі та методики зарубіжних авторів, дозволяє стверджувати, що вони мають ряд суттєвих обмежень для їх використання на вітчизняних підприємствах:

- більшість зарубіжних методик діагностики ймовірності банкрутства побудовані з використанням вагових коефіцієнтів показників, що розраховані на основі американських аналітичних даних минулих років. Отже, у зв'язку з цим вони не відповідають сучасній економічній ситуації;
- дані моделі не адаптовані до вітчизняної економіки і не враховують специфіку діяльності українських підприємств, а саме: особливості в системі бухгалтерського обліку і податковому законодавстві, вплив інфляції на формування показників діяльності підприємства, галузеву приналежність підприємства та ін.;
- відсутність статистичних даних по підприємствах-банкрутах, що не дозволяє скоригувати методику розрахунку питомої ваги коефіцієнтів з урахуванням економічних умов;
- проаналізовані методики не враховують інших важливих показників діяльності підприємства (методики побудовані на використанні балансових показників та показників звіту про фінансові результати);
- моделі не дають відповіді на питання, які з факторів вплинули на зміну рівня фінансової стійкості;
- за результатами використання моделей неможливо отримати інформацію можливого подальшого розвитку підприємства;
- граничні значення показників, що запропоновані зарубіжними вченими часто є недосяжними для українських підприємств. Разом з тим вказані методики дають можливість визначити наближення банкрутства підприємства (стадії кризи) та не дозволяють спрогнозувати перехід підприємства від однієї стадії життєвого циклу до іншої [1; 5].

Окрім цього, є й інші моменти, що потребують перегляду. Так, на нашу думку, використання лише фінансових показників, незалежно від їх кількості та складності, для оцінки стратегічного антикризового управління має суттєві обмеження:

- фінансові показники не можуть повною мірою відобразити якість антикризового управління промисловим підприємством, що здійснюють його власники та керівники. Використовуючи лише різноманітні фінансові показники (платоспроможності, стійкості, рентабельності та інші) можна зробити висновок щодо стабільності та фінансової стійкості промислового підприємства, що не повною мірою дозволяє оцінити якість самого процесу стратегічного антикризового управління;
- не дозволяють оцінити та визначити управлінські причини потрапляння підприємства в кризову зону;
- вагові значення фінансових коефіцієнтів не завжди є збалансованими внаслідок чого не дозволяють комплексно відображати усі аспекти фінансової стійкості в розрізі ліквідності, платоспроможності, прибутковості, ділової активності та інше;
- в умовах вітчизняної економіки, коли власники промислових підприємств займаються оптимізацією доходів та прибутку для мінімізації оподаткування, низький рівень рентабельності не завжди є ознакою кризової ситуації на підприємстві та низької якості процесу управління.

З огляду на це, в процесі діагностики обов'язково необхідно використовувати і нефінансові показники. Так, А. Погребняк пропонує розширити процес оцінки ефективності механізму антикризового управління наступними нефінансовими показниками:

- відсоток браку – відсутність контролю на виробництві, поставка комплектуючих низької якості через відсутність альтернатив вибору; зниження продуктивності праці виробничого персоналу;
- кількість гарантійних звернень – збільшення кількості неякісних виробів свідчить про наявність проблем на підприємстві, спричинених застарілими технологіями, зниженням ефективності управління на підприємстві;

- сплата штрафів та пені, судових позовів на користь третіх осіб – відкриття судових справ щодо санації або ліквідації підприємства, прострочення податкових виплат та кредиторської заборгованості тощо;
- кількість днів невикраденої вчасно заробітної плати – зниження ліквідності активів підприємства та його загальної платоспроможності;
- кількість постачальників – зменшення свідчить про наявність кризових явищ в галузі та зниження платоспроможності підприємства;
- кількість машино-днів простою підприємства – відсутність замовлень, застарілість обладнання, позапланова профілактика через зниження платоспроможності кінцевого споживача та загальноринкового попиту через перенасиченість ринку імпортованими товарами;
- плінність кадрів – збільшення числа звільнень персоналу через відсутність грошових коштів на його утримання тощо [2, с. 165].

Запропоновані А. Погребняк дійсно є важливими, але вони лише частково стосуються якості управління, майже половина з них стосуються переважно виробничих та технологічних питань. Інший перелік додаткових показників пропонує професор К. Редченко, який наголошує, що практично не використовуються для контролю та прийняття управлінських рішень показники, пов'язані з:

- забезпеченням процесу розробки стратегії;
- розробкою нових продуктів та послуг;
- визначенням продуктів та послуг, які роблять найбільший внесок у дохід підприємства;
- рівнем задоволення клієнтів продукцією та послугами підприємства;
- ефективністю витрат на маркетинг та рекламу;
- відповідністю величини бюджетів підрозділів тим завданням, які вони повинні виконувати;
- обсягами навчання співробітників, відповідальних за роботу з клієнтами та персоналом підприємства;
- забезпеченням комп'ютерною технікою та сукупною вартістю володіння нею;
- ефективністю бухгалтерського документообігу та платіжної дисципліни;
- економією матеріальних витрат та скороченням енергоспоживання;
- економією, пов'язаною з розвитком та впровадженням нових ідей тощо [4, с. 216].

Безумовно, зазначені показники є важливими, але, на нашу думку, вони не повністю відображають стан управління підприємством і тому потребують перегляду та уточнення.

На підставі вищевикладеного ми дійшли висновку, що немає універсальної моделі, яка б якісно дозволила оцінити рівень ефективності антикризового управління діяльністю промислового підприємства та здійснювати його поточний моніторинг. З огляду на це, а також враховуючи особливості концепції стратегічного антикризового управління вважаємо за необхідне здійснити розробку удосконаленої комплексної оцінки стратегічного антикризового управління, яка має ґрунтуватись на таких основних положеннях:

- оцінка здійснюється на підставі розрахунку інтегрального показника ефективності стратегічного антикризового управління підприємством, обчисленого на підставі фінансових показників та скоригованих на нефінансові показники, що характеризують якість управління та рівень менеджменту;
- шкала ідентифікації рівня ефективності стратегічного антикризового управління підприємством відповідає фазам життєвого циклу підприємства та рівням стійкості та керованості діяльністю підприємства, що дозволяє одразу визначити сутність завдань управління на даному етапі.

Враховуючи вищевикладене, а також аналіз різноманітних методів та моделей ми дійшли висновку щодо можливості використання як базової моделі О. Терещенка за умови її удосконалення та перегляду на відповідність концепції стратегічного антикризового управління.

З цією метою, нами пропонується наступне:

- визначення нефінансових показників, які характеризують якість управлінського процесу промислового підприємства;
- розрахунок коригувального коефіцієнта на підставі нефінансових показників;
- коригування отриманого інтегрального показника на значення коригувального показника;
- розробка шкали ідентифікації рівня ефективності стратегічного антикризового управління підприємством, що відповідає фазам життєвого циклу підприємства та рівням стійкості та керованості діяльністю підприємства, визначеним нами у матриці завдань стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства.

Таблиця 1.
Критерії оцінки нефінансових показників оцінки ефективності стратегічного антикризового управління підприємством

Показник	Значення	Бали
Наявність та стан корпоративного управління підприємства	Відсутнє	-10
	Номінальне, не досить ефективне	0
	Ефективне	6
Досвід менеджерів підприємства	Менше 1 року	-5
	Від 1 до 5 років	5

	Більше 5 років	5
Плинність керівних кадрів підприємства	Зміни відбулись менше 1 року	0
	Зміни відбулись понад 3 роки	3
	Зміни відбулись від 1 до 3 років	2
Якість кредитної історії підприємства	Негативна кредитна історія	-6
	Задовільна кредитна історія	0
	Позитивна кредитна історія	6
Термін функціонування підприємства	Менше 1 року	0
	Від 1 до 3 років	2
	Більше 3 років	5
Зміни складу власників підприємства	Зміни відбулись менше 1 року	0
	Зміни відбулись від 1 до 3 років	3
	Зміни відбулись понад 3 роки	5

Джерело: Складено автором

На підставі здійсненого аналізу діяльності та управління підприємствами ми дійшли висновку, що при здійсненні оцінки ефективності стратегічного антикризового управління підприємством, до обов'язкових нефінансових показників, які потребують врахування, необхідно віднести наступні (табл. 1):

- наявність та стан корпоративного управління підприємства;
- досвід менеджерів підприємства;
- плинність керівних кадрів підприємства;
- якість кредитної історії підприємства;
- термін функціонування підприємства;
- зміни складу власників підприємства.

Розрахунок коригувального показника за результатами здійсненої оцінки та розрахунку нефінансових показників повинен здійснюватись наступним чином:

$$K_{\text{пнфп}} = ((C_{\text{нфп}} / M_{\text{нфп}}) \times K_k) + 1 \quad (1),$$

де $K_{\text{пнфп}}$ – коригувальний показник нефінансових показників;

$C_{\text{нфп}}$ – загальна сума балів нефінансових показників;

$M_{\text{нфп}}$ – максимальна сума балів, що може бути отримана в результаті оцінки та розрахунку нефінансових показників. Згідно з розробленою нами таблиці 1 величина даного показника складає 30 одиниць;

K_k – коригувальний коефіцієнт. Зважаючи на те, що нефінансові показники не відіграють такого суттєвого значення як фінансові показники для характеристики ефективності стратегічного антикризового управління підприємством, даний показник дозволяє підкреслити цей факт і спрямований на зниження значення загального коригувального коефіцієнта. Згідно з експертними висновками його значення має складати не більше 0,3. Ми вважаємо за необхідне використовувати даний показник в розмірі його максимального значення, адже інтегральний показник за моделлю О. Терещенка не передбачає врахування показників фінансової стійкості, що нами розраховувались під час діагностики фінансового стану та стійкості підприємства (наприклад, показники ліквідності підприємства) і значною мірою залежать саме від якості управління.

Сам же інтегральний показник ефективності стратегічного антикризового управління підприємством розраховується наступним чином:

$$I_{\text{П есауп}} = Z_t \times K_{\text{пнфп}} \quad (2),$$

де $I_{\text{П есауп}}$ – інтегральний показник ефективності стратегічного антикризового управління підприємством;

Z_t – інтегральний показник за моделлю О. Терещенка;

$K_{\text{пнфп}}$ – коригувальний показник нефінансових показників.

Для визначення рівня ефективності стратегічного антикризового управління підприємством, що відповідає фазам життєвого циклу підприємства та рівням стійкості та керованості діяльності підприємства нами розроблена шкали ідентифікації, яка представлена в таблиці 2.

Таблиця 2.
Шкала ідентифікації рівня ефективності стратегічного антикризового управління
промисловим підприємством

Рівень ефективності управління та стійкості підприємства	Для промислових підприємств
Високий	$I П есауп < 2,4$
Добрий	$2,4 < I П есауп < 1,8$
Задовільний	$1,8 < I П есауп < 1,2$
Низький	$1,2 < I П есауп < 0,6$
Незадовільний	$0,6 < I П есауп$

Джерело: Складено автором

Висновки з проведеного дослідження. Комплексна оцінка ефективності процесу стратегічного антикризового управління діяльністю підприємства є невід'ємною складовою одноіменної концепції. Запропонована нами комплексна оцінка має такі основні переваги перед іншими:

по-перше, запропоновані нами нефінансові показники дозволили внести суттєві уточнення в розрахунок підсумкової інтегральної оцінки і сприяли отриманню більш чіткої оцінки, що можна побачити порівнюючи інтегральні показники Z_t та $I П есауп$;

по-друге, розроблена нами шкала ідентифікації рівня ефективності стратегічного антикризового управління промисловим підприємством дозволила більш точно визначити якість та ефективність управління, що відповідають конкретному рівню стійкості та керованості діяльністю підприємства. Така точність вкрай необхідна при визначенні тактичних завдань управління та розробки заходів та дій, спрямованих на упередження потенційних ризиків та загроз діяльності підприємства.

Окрім цього, власники та керівники промислового підприємства в межах запровадженої системи корпоративного управління, дієвість якої нами була виявлена під час оцінки ефективності стратегічного антикризового управління, повинні здійснювати поточний моніторинг і контроль в межах стратегічного антикризового управління для вчасного виявлення потенційних ризиків та загроз. При цьому, увага повинна приділятися не лише певним негативним проявам, що мають місце у діяльності промислового підприємства, адже вони є значною мірою зрозумілими і тут в нагоді мають бути розроблені плани заходів для їх швидкого усунення. Додаткової уваги потребують також позитивні зміни та зрушення у фінансових показниках або планах підприємства, що перевершують 10% від планового рівня, повинні ретельно досліджуватись та оцінюватись керівництвом підприємства на наявність потенційних ризиків та загроз. Стрімке зростання попиту на продукцію більшості промислових підприємств і не лише вітчизняних, що передувало кризі 2008-2009 років, не викликало у їх власників та керівників жодних побоювань. Як результат, потенційні ризики та загрози не були вчасно виявлені власниками та керівництвом підприємств, а їх дії були спрямовані на швидке задоволення зовнішнього попиту переважно за рахунок позичкових коштів, що, врешті-решт, і спричинило кризові явища та банкрутства деяких з них.

Бібліографічний список

1. Дубинская Е.С. Анализ современных моделей и методик прогнозирования кризисного состояния предприятия. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2009. № 2 (16). С. 84–89.
2. Погребняк А. Ю. Напрями удосконалення методичних підходів до оцінки ефективності механізму антикризового управління на підприємствах машинобудування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. Випуск 7. Частина 3. С. 162-167.
3. Пономаренко Т.В. Систематизація підходів до оцінювання економічної стійкості підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 16. Частина 3. С. 43-47.
4. Редченко К.І. Концепція раннього попередження у сучасних системах управлінського контролю. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2015. № 1 (3). С. 212-217.
5. Рязасва Т.Г. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 3. Т. 1. С. 177–181.
6. Aziz M., H. Dar, Predicting corporate bankruptcy – where we stand? *Corporate Governance Journal*. 2006. Vol. 6, No. 1. P. 18–33.

Referenses

1. Dubinskaya E.S. Analysis of modern models and methods of forecasting the crisis state of the enterprise. *Visnyk Donbaskoyi derzhavnoyi mashynobudivnoyi akademiyi*. 2009. No. 2 (16). P. 84-89.
2. Pogrebnyak A. Y. Directions of improvement of methodical approaches to the estimation of the effectiveness of the mechanism of crisis management in machine-building enterprises. *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomiczni nauky»*. Issue 7. Part 3. P. 162-167.

3. Ponomarenko T.V. Systematization of approaches to the assessment of economic viability of the enterprise. *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*. 2016. Vol. 16. Part 3. P. 43-47.
4. Redchenko K.I. Concept of early warning in modern systems of managerial control. *Naukovyy visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Seriya "Ekonomika"*. 2015. No. 1 (3). P. 212-217.
5. Ryazaeva T.G. Foreign methods for determining the probability of a bankruptcy of an enterprise. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. - 2010. No. 3. T. 1. P. 177-181.
6. Aziz M., H. Dar, Predicting Corporate Bankruptcy - Where Do We Stand? *Corporate Governance Journal*. 2006. Vol. 6, No. 1. P. 18-33.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2018 р.